

Sygn. akt II Ca 355/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Dariusz Mizera
Protokolant	Monika Zbrożek

po rozpoznaniu w dniu 18 lipca 2022 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. O.

przeciwko Towarzystwu (...) SA z siedzibą w W.

o podwyższenie renty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku z dnia 25 lutego 2022 roku, sygn. akt I C 689/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach pierwszym i drugim sentencji w ten sposób, że zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powódki Z. O. kwotę 9.559,00 zł (dziewięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt dziewięć złotych) tytułem podwyższonej renty z tytułu utraconych dochodów ustalonej pierwotnie prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 19 lutego 2010r. w sprawie I C 1738/08;

a/ z ustawowymi odsetkami od kwoty 321,00 zł (trzysta dwadzieścia jeden złotych) od dnia 15 grudnia 2015r. do dnia zapłaty;

b/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 107,00 zł (sto siedem złotych) od dnia 15 stycznia 2016r. do dnia zapłaty

c/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 1.248,00 zł (jeden tysiąc dwieście czterdzieści osiem złotych) od dnia 15 stycznia 2017r. do dnia zapłaty;

d/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 1.248,00 zł (jeden tysiąc dwieście czterdzieści osiem złotych) od dnia 15 stycznia 2018r. do dnia zapłaty;

e/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 1.248,00 zł (jeden tysiąc dwieście czterdzieści osiem złotych) od dnia 15 stycznia 2019r. do dnia zapłaty;

f/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 321,00 zł (trzysta dwadzieścia jeden złotych) od dnia 1 stycznia 2020r. do dnia zapłaty;

g/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 5.066,00 zł (pięć tysięcy sześćdziesiąt sześć złotych) od dnia 3 listopada 2021r. do dnia zapłaty;

2. oddala apelację w pozostałej części;
3. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Dariusz Mizera

Sygn. akt II Ca 355/22

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 7 sierpnia 2015 roku powódka Z. O. wniosła o podwyższenie rent zasądzonych na jej rzecz od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. mocą wyroków Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim: z dnia 20 marca 2008 roku w sprawie I C 312/06 oraz z dnia 19 lutego 2010 roku w sprawie I C 1738/08:

- z kwoty po 393,00 złotych do kwoty po 500,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu utraconych dochodów,
- z kwoty po 1.496,00 złotych do kwoty po 2.000,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb,

począwszy od dnia wniesienia pozwu wraz z kosztami postępowania. W uzasadnieniu pozwu powołano się na istotny spadek siły nabywczej pieniądza od czasu ostatniego ustalenia wysokości świadczeń (pozew k.3-4).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, wskazując na potrzebę wszechstronnej oceny obecnej sytuacji majątkowej i osobistej powódki, a nie tylko pod kątem powołanej przez stronę powodową potrzeby waloryzacji (odpowiedź na pozew k. 15-17).

W piśmie procesowym z dnia 15 lipca 2021 roku powódka rozszerzyła żądanie powództwa wnosząc o podwyższenie rent szczegółowo opisanych w pozwie:

- z pierwotnej kwoty po 393,00 złotych do kwoty po 934,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu utraconych dochodów,
- z pierwotnej kwoty po 1.496,00 złotych do kwoty po 2.200,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb,

począwszy od dnia wniesienia pozwu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności każdej z rat od dnia wniesienia pozwu (pismo procesowe k. 138-139).

Powyższe pismo procesowe doręczono stronie pozwanej w dniu 2 listopada 2021 roku (epo k.152).

W odpowiedzi na powyższe pozwany wnosil o oddalenie powództwa również w zakresie jego rozszerzonej części i o zasądzenie kosztów postępowania (pismo procesowe k.155-156).

W piśmie procesowym złożonym na rozprawie w dniu 28 stycznia 2022 roku powódka rozszerzyła żądanie powództwa wnosząc o podwyższenie rent szczegółowo opisanych w pozwie:

- z pierwotnej kwoty po 393,00 złotych do kwoty po 1.240,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu utraconych dochodów,
- z pierwotnej kwoty po 1.496,00 złotych do kwoty po 3.543,00 złotych miesięcznie w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb,

począwszy od dnia wniesienia pozwu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (pismo procesowe k.187).

Powyższe pismo procesowe doręczono strome pozwanej w dniu 1 lutego 2022 roku (epo).

W odpowiedzi na powyższe pozwany wnosił o oddalenie powództwa również w zakresie jego rozszerzonej części i o zasądzenie kosztów postępowania. (pismo procesowe k.207-208).

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2022 roku Sąd Rejonowy w Radomsku, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Z. O. przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. o podwyższenie renty

1. podwyższył rentę miesięczną należną powódce Z. O. od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. z tytułu utraconych dochodów, a ustaloną prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 19 lutego 2010 roku w sprawie o sygnaturze akt I C 1738/08 na łączną sumę 393,00 złotych miesięcznie:

- do kwoty 529,00 (pięćset dwadzieścia dziewięć) złotych za okres od dnia 1 września 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku,

- do kwoty 597,00 (pięćset dziewięćdziesiąt siedem) złotych za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku,

- do kwoty 605,00 (sześćset pięć) złotych za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 grudnia 2017 roku,

- do kwoty 652,00 (sześćset pięćdziesiąt dwa) złotych za okres od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku,

- do kwoty 698,00 (sześćset pięćdziesiąt dwa) złotych za okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 31 marca 2019 roku,

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 listopada 2021 roku do dnia zapłaty każdej z wymienionych wyżej kwot pozostawiając bez zmian pozostałe warunki płatności renty;

2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

3. zwrócił z urzędu pozwanemu Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. kwotę 95,03 (dziewięćdziesiąt pięć i 03/100) złotych tytułem kosztów postępowania;

4. zasądził od powódki Z. O. na rzecz pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 1.490,55 (tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt i 55/100) złotych tytułem kosztów postępowania;

5. nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Radomsku tytułem nierozliczonych kosztów sądowych kwotę:

a) 465,00 (czterysta sześćdziesiąt pięć) złotych od powódki Z. O.,

b) 35,00 (trzydzieści pięć) złotych od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W..

Podstawą rozstrzygnięcia były przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w wyroku z dnia 19 lutego 2010 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt I C 1738/08 zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki Z. O. m.in.:

- rentę z tytułu utraconych zarobków w kwocie 206,00 złotych miesięcznie poczynając od miesiąca marca 2010 roku płatną z góry do 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminu płatności którejkolwiek raty - ponad już zasądzoną z tego tytułu rentę w kwocie 187,00 złotych miesięcznie w punkcie dziesiątym wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 20 marca 2008 roku,

- rentę z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie 1.196,00 złotych miesięcznie poczynając od miesiąca marca 2010 roku płatną z góry do 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminu płatności którejkolwiek raty - ponad już zasądzoną z tego tytułu rentę w kwocie 300,00 złotych miesięcznie w punkcie dziesiątym wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 20 marca 2008 roku.

Podstawę ustalenia wysokości renty z tytułu utraconych dochodów stanowiła różnica pomiędzy minimalnym miesięcznym wynagrodzeniem netto obowiązującym w danym roku a wysokością renty uzyskiwanej przez powódkę z ubezpieczenia społecznego. W konkretnym przypadku, a według stanu na luty 2010 roku, była to różnica między kwotą 984,00 złotych a 591,00 złotych dającą przyjętą na przyszłość wysokość renty w łącznej kwocie 393,00 złotych.

Podstawę ustalenia wysokości renty z tytułu zwiększonych potrzeb stanowiła natomiast suma wykazanych w toku postępowania kosztów diety, medykamentów oraz opieki liczonej jako odpowiednik 7/8 etatu a w odniesieniu do wysokości minimalnego wynagrodzenia netto. W konkretnym przypadku, a według stanu na luty 2010 roku, była to suma 600,00 złotych z tytułu kosztów diety, 60,00 złotych z tytułu kosztów zakupu leków i 836,00 złotych z tytułu kosztów opieki w wymiarze średnio 7h dziennie - łącznie 1.496,00 złotych.

W chwili orzekania o pierwotnych roszczeniach rentowych powódka Z. O. miała 51 lat, a jej stan zdrowia nie pozwalał na samodzielną egzystencję wskutek obrażeń jakich doznała w wypadku z dnia (...) roku. Z uwagi na stwierdzony znaczny stopień niepełnosprawności została uznana czasowo, tj. do dnia 31 sierpnia 2010 roku, za niezdolną do pracy. W ówczesnym czasie wymagała pomocy podczas wykonywania podstawowych czynności życiowych w wymiarze od 6 do 8 godzin dziennie. W skali miesiąca zmuszona była ponosić wydatki w łącznej kwocie 60,00 złotych na zakup leków neurologicznych, nadto wydawała sumę około 600,00 złotych z tytułu diety lekkostrawnej, wysokobiałkowej. Wysokość wypłacanej jej ówczesnie renty wynosiła około 591,00 złotych netto miesięcznie, podczas gdy minimalne wynagrodzenie za pracę wyrażało się wówczas wartością 984,00 złotych netto.

Aktualnie nie ma możliwości ponownego zbadania powódki przez biegłego neurologa, a to wskutek postawy strony powodowej, która odmówiła uczestniczenia w czynnościach procesowych zawnioskowanych przez pozwanego.

Na podstawie akt sprawy i przedłożonej dokumentacji medycznej biegły ocenił, iż stan neurologiczny powódki od 2006 roku powinien ulec poprawie, a zakres wymaganej przez powódkę pomocy powinien zmniejszyć się do około 2h dziennie.

Wobec przyjętej postawy procesowej nie było również możliwości przeprowadzenia aktualnych badań przez biegłego diabetologa.

Na podstawie akt sprawy i przedłożonej dokumentacji medycznej biegły ocenił, iż obecnie stan zdrowia powódki wymaga diety sprofilowanej. Nie jest natomiast konieczna dieta szczególna, którą stosuje się w pierwszych tygodniach po urazie. Organizm powódki wykazuje zwiększone zapotrzebowanie na wysokogatunkowe białko, sole mineralne i witaminy. Istnieje również potrzeba utrzymywania odpowiedniego nawodnienia. Zwiększone koszty diety sprofilowanej zamykają się w kwocie od 150,00 do 200,00 złotych.

W okresie objętym żądaniem pozwu powódka Z. O. pobierała następujące średniomiesięczne uposażenie z ubezpieczenia społecznego:

- w 2015 roku kwotę 757,21 złotych netto z tytułu renty, - w 2016 roku kwotę 759,13 złotych netto z tytułu renty, - w 2017 roku kwotę 854,00 złotych netto z tytułu renty, - w 2018 roku kwotę 878,12 złotych netto z tytułu renty, - w 2019 roku kwotę 935,00 złotych netto z tytułu renty i emerytury na jaką przeszła w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego w dniu 27 marca 2019 roku,

- w 2020 roku kwotę 1.025 złotych netto z tytułu emerytury,

- w 2021 roku kwotę 1.066,30 złotych netto z tytułu emerytury,

nie wliczając w to poborów z tytułu z tzw. trzynastej emerytury przyznawanej począwszy od 2019 roku

Minimalne miesięczne wynagrodzenie netto w okresie objętym żądaniem pozwu wynosiło:

- w 2015 roku kwotę 1.286,16 złotych,
- w 2016 roku kwotę 1.355,69 złotych,
- w 2017 roku kwotę 1.459,48 złotych,
- w 2018 roku kwotę 1.530,00 złotych,
- w 2019 roku kwotę 1.633,78 złotych do dnia 30 września 2019 roku oraz 1.673,78 od dnia 1 października 2019 roku,
- w 2020 roku kwotę 1.920,62 złotych,
- w 2021 roku kwotę 2.061,67 złotych,
- w 2022 roku kwotę 2.363,56 złotych,

Mając takie ustalenia Sad zważył , iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie w nieznaczej części.

Artykuł 907§2 kc stanowi, że gdy obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Przy czym istotnym pozostaje, aby na wstępie rozważań prawnych wskazać nie tylko podstawę materialną powództwa, ale i przepisy procesowe, które wywarły niezwykle istotny wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie sporu.

Mianowicie niniejsza sprawa jest przykładem niezwykle rzadkiego zastosowania art. 233§2 kpc ze wszystkimi negatywnymi konsekwencjami wynikającymi z treści tegoż przepisu, a dotyczącymi strony powodowej, która poprzez przyjęcie całkowicie biernej postawy w fazie dowodowej postępowania uniemożliwiła de facto realizację słusznych wniosków procesowych pozwanego, a dotyczących badania aktualnego stanu zdrowia powódki.

Wyjaśnienia wymaga bowiem, iż przeniesienie sporu na grunt art. 907§2 kc (a tylko w oparciu o ten przepis można żądać zmiany wysokości renty) powoduje konieczność wszechstronnego zbadania sprawy, nie tylko pod kątem waloryzacji świadczenia (tak jak życzyły sobie tego pełnomocnik powódki), ale i wszelkich innych okoliczności, które mogą powodować konieczność urealnienia wypłacanej renty (tak jak wskazywał na to konsekwentnie pozwany, żądając dopuszczenia dowodów z opinii biegłych lekarzy).

Wniesienie powództwa o waloryzację renty upoważnia sąd do zmiany wysokości lub czasu trwania renty należnej z ustawy nawet jeśli jej wysokość i czas trwania określone zostały w wyroku sądowym. Przesłanką dokonania takiej zmiany jest w świetle tego przepisu zmiana stosunków (jakakolwiek). W wypadku renty zasądzonej na podstawie art. 444§2 kc (jak w przypadku powódki) nowe okoliczności stanowiące podstawę stwierdzenia zmiany stosunków mogą dotyczyć zarówno sfery osobistej uprawnionego do renty lub zobowiązanego z tego tytułu, jak i zjawisk o charakterze obiektywnym, przy czym w każdym z tych wypadków decydujące znaczenie mają ich gospodarcze następstwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2014 roku, IV CSK 444/13, niepubl.). Utrata siły nabywczej pieniądza jest zatem niewątpliwie okolicznością świadczącą o zmianie stosunków w rozumieniu art. 907§2 kc, ale taką okolicznością są również wszelkie zmiany w sferze osobistej (stan zdrowia, aktualne potrzeby, etc.) uprawnionego, jak słusznie podnosi pozwany.

Jakkolwiek obiektywnie świadczenia wypłacane powódce straciły na wartości od czasu ostatniego orzekania o ich wymiarze, nie mniej brak współpracy powódki we wszechstronnym wyjaśnieniu sprawy nakazuje założyć, iż zaszyły inne niekorzystne dla roszczenia powódki zmiany kompensujące de facto możliwą waloryzację świadczeń -

kompensujące przynajmniej w części wypływającej z wniosków zawartych w przeprowadzonych zaocznie (z wyłącznej winy strony powodowej) opiniach biegłych neurologa i diabetologa.

Przy czym skutki zastosowania powołanego przepisu art. 233 §2 kpc można określić przez pryzmat art. 231 kpc, dopuszczającego ustalanie faktów w drodze domniemania opartego na wnioskowaniu pośrednim, którego podstawę stanowią fakty ustalone uprzednio w sposób pewny. Sąd stosujący art. 233§2 kpc może przyjąć, że przeprowadzenie dowodu dałoby wynik zgodny z twierdzeniem strony żądającej jego przeprowadzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2001 roku, II CKN 1140/00, Legalis), w tym przypadku strony pozwanej, której wnioski dowodowe napotykały na ewidentne przeszkody stawiane przez oponenta procesowego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, można przyjąć logiczne założenie, iż wnioski płynące z opinii biegłych brzmiałyby tak samo gdyby sformułowano je po przeprowadzeniu badań powódki, które to badania nie były jednak możliwe do wykonania wskutek jej własnej bezczynności. Wnioski te natomiast nie pozostawiają złudzeń co do poprawy fizycznego stanu zdrowia powódki, zmniejszenia potrzeb w zakresie świadczenia na jej rzecz opieki przez osoby trzecie czy też utrzymywania się stanu wymagającego szczególnie wzbogaconej diety.

Powielając zaś kryteria zastosowane przy ustalaniu wymiaru rent przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, skład orzekający w sprawie niniejszej dokonał następujących wyliczeń w oparciu o obiektywne kryteria w postaci minimalnego wynagrodzenia netto za lata 2015 - 2021 oraz uzyskiwanego przez powódkę świadczenia z ubezpieczenia społecznego w wysokości netto za tożsamy okres czasu, i tak:

- w kontekście roszczenia o rentę z tytułu utraconych dochodów:

- różnica stanowiąca podstawę waloryzacji renty w roku 2015 wynosiła w przybliżeniu 529,00 złotych,

- różnica stanowiąca podstawę waloryzacji renty w roku 2016 wynosiła w przybliżeniu 597,00 złotych,

- różnica stanowiąca podstawę waloryzacji renty w roku 2017 wynosiła w przybliżeniu 605,00 złotych,

- różnica stanowiąca podstawę waloryzacji renty w roku 2018 wynosiła w przybliżeniu 652,00 złotych,

- różnica stanowiąca podstawę waloryzacji renty w roku 2019 (do dnia 31 marca 2019 roku, po której to dacie powódka przeszła na świadczenie emerytalne) wynosiła w przybliżeniu 698,00 złotych,

- w kontekście roszczenia o rentę z tytułu zwiększonych potrzeb, a przy uwzględnieniu treści sporządzonych opinii, z których wynika zmniejszenie tychże potrzeb do poziomu 2/8 minimalnego wynagrodzenia netto jako wyrażonej w pieniądzu wartości świadczonej opieki wraz z kwotą 175,00 złotych jako medianą kosztów diety, wartość należnego powódce świadczenia zmalała w objętym sporem okresie poniżej wysokości renty zasądzonej uprzednio, a konkretnie do poziomu:

- w przybliżeniu 497,00 złotych w roku 2015 ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.286,16 \text{ złotych}$),

- w przybliżeniu 514,00 złotych w roku 2016 ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.355,69$

złotych),

- w przybliżeniu 540,00 złotych w roku 2017 ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.459,48 \text{ złotych}$),

- w przybliżeniu 558,00 złotych w roku 2018 ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.530,00 \text{ złotych}$),

- w roku 2019 - w przybliżeniu 584,00 złotych do dnia 30 września 2019 roku ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.633,78 \text{ złotych}$) oraz 594,00 złotych od dnia 1 października 2019 roku ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.673,78 \text{ złotych}$),

- w przybliżeniu 655,00 złotych w roku 2020 ($175,00 \text{ złotych} + 2/8 \times 1.920,62 \text{ złotych}$),

- w przybliżeniu 691,00 złotych w roku 2021 (175,00 złotych + $2/8 \times 2.061,67$ złotych),

- w przybliżeniu 766,00 złotych w roku 2021 (175,00 złotych + $2/8 \times 2.363,56$ złotych),

Jak wynika jasno z powyższych wyliczeń, całkowicie niezasadne okazało się żądanie podwyższenia renty z tytułu zwiększonych potrzeb, gdyż w żadnym z minionych okresów nie wykroczyło ono poza dotychczasowe świadczenie uzyskiwane przez powódkę od ubezpieczyciela (sumę 1.496,00 złotych) - w tej mierze powództwo należało oddalić w całości.

Natomiast podwyższenie renty z tytułu utraconych dochodów mogło dotyczyć oczywiście jedynie okresu przedemerytalnego, nie sposób bowiem uznać za zasadne żądanie powódki wykraczające poza datę przejścia przez nią na świadczenie emerytalne (dzień 1 kwietnia 2019 roku - co wynika z daty urodzenia przypadającej na dzień 27 marca 1959 roku), kiedy to siłą rzeczy zasadniczym dochodem osoby fizycznej pozostaje właśnie owo świadczenie emerytalne i trudno domagać się jakiegokolwiek rekompensaty ponad jego wysokość. Co do zasady bowiem osoby pobierające emeryturę nie posiadają dodatkowych źródeł zarobkowania, a tymczasem żądanie renty z tytułu utraconych zarobków musi dotyczyć realnego uszczerbku w domowym budżecie, a nie wyrażonego jedynie w hipotetycznej możliwości podjęcia dodatkowego zajęcia przez zainteresowanego.

Jakkolwiek ostatecznie pełnomocnik powódki, zobowiązany do zajęcia końcowego stanowiska przed zamknięciem rozprawy, nie wnosił o rozszerzenie postępowania dowodowego o dodatkowe wnioski formułowane wszakże dopiero na końcowym etapie postępowania, warto zwrócić uwagę na zupełny brak związku pomiędzy tezami stawianymi w kontekście dowodów z akt sprawy karnej o znęcanie oraz rozwodowej czy też ewentualnej opinii biegłego psychiatry (pismo procesowe k. 159), a roszczeniami opartymi wszakże wyłącznie - jak to podkreślał wielokrotnie pełnomocnik powódki - na waloryzacji świadczeń.

Znamiennym jest przy tym, iż pełnomocnik powódki przez niemalże cały przewód sądowy podważał zasadność dopuszczania dowodów z opinii biegłych lekarzy różnych specjalności i wprost deprecjonował uczestnictwo powódki w tych czynnościach, aby finalnie sugerować potrzebę przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczności zupełnie niepowiązane z podstawą prawną powództwa.

Konstruowane dopiero na tym etapie postępowania tezy były bowiem zupełnie nieprzydatne z punktu widzenia waloryzacji renty opartej o przepis art. 907§2 kc - mogłyby ewentualnie w swym brzmieniu uzasadniać żądanie zasądzenia zadośćuczynienia, które nie jest przecież przedmiotem niniejszego postępowania. W sprawie badamy bowiem jedynie potrzebę urealnienia świadczenia okresowego (w oparciu o rozmaite kryteria opisane wcześniej), a nie związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem szkodzącym a dalszymi jego następstwami na zdrowiu - czy to fizycznym czy psychicznym powódki. W takim celu strona może ewentualnie rozważyć potrzebę wszczęcia odrębnego procesu, w którym sformułuje żądanie zasądzenia dodatkowego świadczenia odszkodowawczego ponad to, które uzyskała już wcześniej przed Sądem Okręgowym w Piotrkowie Trybunalskim.

Odnosząc się zbiorczo do pozostałych zarzutów formułowanych w kontekście przeprowadzonych opinii biegłych warto wskazać, iż Sąd w składzie niniejszym mając baczenie na maksymalnie obiektywne wyjaśnienie okoliczności sprawy w warunkach utrudniających zebranie dowodów stwarzanych przez powódkę, skorzystał z wiedzy tych samych biegłych, którzy już wcześniej oceniali jej stan zdrowia w sprawie I C 1738/08. W tym kontekście zupełnie nieuzasadnione pozostawało stanowisko pełnomocnika powódki, który dopiero na etapie obecnego procesu podważał kompetencje biegłego K. S. jako władnego do oceny aktualnych potrzeb powódki w zakresie diety, gdy tymczasem opinię biegły sporządził na wniosek dowodowy strony pozwanej, a nadto Sąd wyraźnie zaznaczył w postanowieniu dowodowym - nienapotykaç przy tym na sprzeciw oponentów procesowych - iż wobec braku na liście biegłych sądowych lekarza dietetyka zmuszony jest skorzystać ze specjalisty o pokrewnej dziedzinie.

Podobnie bezpodstawne a przy tym nieweryfikowalne pozostawały zarzuty do opinii biegłego neurologa formułowane w sytuacji, w której to z winy powódki biegła wypowiadała się wyłącznie na podstawie akt sprawy i dostępnej

na moment sporządzania opinii dokumentacji medycznej. Wreszcie nie było potrzeby zasięgnięcia wiedzy biegłego księgowego, skoro waloryzacji rent można dokonać w oparciu o obiektywne kryteria stanowiące podstawę ich uprzedniego ustalenia. Wskazać bowiem należy, że sposób waloryzacji i wybór wskaźnika waloryzacyjnego nie należy do biegłego, gdyż nie jest to element okoliczności faktycznych sprawy lecz do sądu, skoro stanowi element oceny zasadności powództwa. Utrata siły nabywczej pieniądza przez lata jakie upłynęły od momentu poprzedniego orzekania jest niewątpliwa i znajduje odzwierciedlenie w przyjętych jako podstawa wyliczeń wzrostach minimalnego wynagrodzenia netto, jest przy tym okolicznością świadczącą o zmianie stosunków w rozumieniu art. 907§2 kc (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1993 roku, III CZP 142/93, OSNC 1994/4/82 i z dnia 20 kwietnia 1994 roku, III CZP 58/94, OSNC 1994/11/207; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2009 roku, I CNP 94/08, niepubl.). Spełnione zostały zatem kryteria ustawowe z art. 907§2 kc do dokonania waloryzacji renty powódki, gdyż skutek tej okoliczności nastąpiła zmiana stosunków w rozumieniu cytowanego przepisu. Jakkolwiek judykatura wypracowała szereg różnych wskaźników waloryzacyjnych, pozostawiając przy tym swobodę wyboru składowi sędziowskiemu, nie może budzić wątpliwości w realiach sprawy przyjęcie wskaźnika w postaci minimalnego wynagrodzenia netto wykorzystanego już pierwotnie przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, jako wskaźnika odzwierciedlającego zmiany w sytuacji ekonomicznej gospodarki, tak co do cen towarów i usług jak i uzyskiwanych przez społeczeństwo przychodów. Zastosowanie opisanego wskaźnika znajduje logiczne uzasadnienie w realiach sprawy i nie prowadzi do wydania orzeczenia niezgodnego z zasadami współżycia społecznego.

Wreszcie w kontekście roszczenia odsetkowego opartego o treść art. 481 kc, zgodzić się należało ze stroną pozwaną, która zakwestionowała owo roszczenie w wymiarze wskazanym w pismach rozszerzających powództwo - żądanie odsetek nie było zgłoszone wcześniej aniżeli dopiero w piśmie procesowym z dnia 15 lipca 2021 roku, w związku z czym brak było podstaw do jego uwzględnienia za okres sprzed daty modyfikacji pozwu. Przyjęta data pokrywa się natomiast z momentem doręczenia odpisu pisma stronie pozwanej.

Z porównania kwoty dochodzonej pozwem (34.728,00 złotych) z kwotą faktycznie zasądzoną (2.436,00 złotych) - obliczonymi w oparciu o kryteria z art. 22 kpc - wynika, że strona pozwana przegrała sprawę w 7%. Koszty procesu w sprawie wyniosły łącznie 3.305,97 złotych, w tym po stronie pozwanego 1.721,97 złotych (504,97 złotych - wydatki na koszty opinii biegłych, 1.200,00 złotych koszty zastępstwa procesowego, 17,00 złotych - wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa), zaś po stronie powodowej 1.584,00 złotych (367,00 złotych - opłata sądowa od pozwu, 1.217,00 złotych - koszty zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa).

Skoro każda ze stron częściowo uległa, to powinna stosownie do treści art. 100 kpc ponieść koszty procesu w takim stopniu, w jakim faktycznie przegrała sprawę. Zatem powódkę obciąża kwota 3.074,55 złotych. Skoro poniosła już kwotę 1.584,00 złotych, do zasądzenia pozostawała na rzecz pozwanego kwota 1.490,55 złotych.

Według tej samej proporcji pobrano na podstawie art. 113 uksc nierozliczone koszty sądowe w łącznej wysokości 500,00 złotych (35,00 złotych pobrano od pozwanego, zaś 465,00 złotych pobrano od powódki), na którą to sumę składa się opłata od rozszerzonego powództwa.

Apelację od powyższego orzeczenia w imieniu powódki złożył jej pełnomocnik zaskarżając wyrok w pkt. 1 co do odsetek oraz pkt. 2,4, 5

Zaskarżonemu wyrokowi powódka zarzuciła:

1. naruszenie art. 444 § 2 k.c. i art 907 § 1 i 2 k.c. oraz art. 359 § 1 k.c. i art. 481 § 1 i 2 k.c. art. 316 k.p.c. i art. 321 k.p.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni przywołanych przepisów bądź ich niezastosowanie w pełnym wymiarze.
2. dokonanie błędnych ustaleń na tle zebranego materiału dowodowego, dokonanie nietrafnych ustaleń na tle zebranego materiału dowodowego.
3. rażące naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie skrajnie i rażąco nieprawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego i niewyjaśnienie istoty sprawy, co miało rażący wpływ na treść wyroku.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wnosił o:

1. dokonanie zmiany skarżącego wyroku poprzez dodanie do każdej zasądzonej pozycji, odsetek poczynając od 1 stycznia następnego roku na rok poprzedni przy czym za rok 2015 dotyczy to odsetek ustawowych, a za rok 2016 i następne ustawowych za zwłokę w zapłacie oraz zmianę w tymże punkcie 1. terminu płatności renty wyrównawczej na bezterminowe ale w kwocie już poczynając od dnia 28 marca 2019r. ponad kwotę zasądzoną wyrokiem w sprawie I C1738/08 1240 zł miesięcznie;
2. o zmianę skarżonego wyroku i podniesienie kwoty zasądzonej 1496zł do kwoty 3543zł miesięcznie w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb;
3. o zmianę w zakresie kosztów procesu i zasądzenie ich na rzecz powódki od pozwanego za obie instancje;
4. zmianę w pkt. 5 poprzez nieobciążanie powódki kosztami sądowymi.

Alternatywnie powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w częściach zaskarżonych i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowego w Radomsku.

Ponadto wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi dla oceny aktualnego stanu zdrowia powódki i czy zdrowie to uległo polepszeniu czy też pogorszeniu w stosunku do czasu orzekania w sprawie I C 1938/08 Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik pozwanego wnosił o jej oddalenie i zasądzenie kosztów.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja tylko w nieznacznej części jest zasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i przyjmuje je za własne czyniące je podstawą swojego rozstrzygnięcia.

Nie sposób się zgodzić z zarzutem naruszenia art. 233 k.p.c. Skarżąca bowiem zarzucała Sądowi niewyjaśnienie istoty sprawy tymczasem zdaje się nie dostrzegać tego, iż to postawa samej skarżącej która odmówiła poddania się badaniu lekarskiemu zdeterminowała rozstrzygnięcie. Słusznie zatem Sąd Rejonowy potraktował postawę powódki w kontekście art. 233§ 2 k.p.c. jako fakt doznania przeszkód we właściwym przeprowadzeniu dowodu.

Sąd Rejonowy także w sposób właściwy dokonał wykładni przepisu art. 907§ 2 k.c. podkreślając przy tym, iż zmiana stosunków nie obejmuje jedynie tzw. waloryzacji wysokości renty z uwagi na upływ czasu i utratę siły nabywczej pieniądza. Zmiana stosunków ma bowiem wymiar o wiele szerszy co obligowało Sąd Rejonowy do szerszego rozpoznania sprawy co też zresztą Sąd Rejonowy uczynił dopuszczając dowody z opinii biegłych. Opinie biegłych nie zostały co prawda poprzedzone badaniem powódki niemniej jednak nastąpiło to tylko i wyłącznie z uwagi na postawę samej powódki która postanowiła nie zgłaszać się do biegłych na badanie.

W takich okolicznościach zgłoszenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi na okoliczności wskazane w apelacji jawi się jako zdecydowanie spóźnione. Sąd pierwszej instancji podejmował próby przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych zlecając przebadanie powódki jednak próby te nie dały spodziewanych efektów właśnie z uwagi na postawę samej powódki. W efekcie Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy zgłoszony w apelacji w oparciu o art. 381 k.p.c. jako zdecydowanie spóźniony.

Sąd Rejonowy określił wysokość renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej powielając kryteria zastosowane przy ustalaniu wymiaru renty przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w toku sprawy I C 1738/08 i dokonał tego w sposób prawidłowy.

Określając wysokość renty z tytułu zwiększonych potrzeb Sąd Rejonowy - posiłkując się także kryteriami ustalonymi przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w w/w sprawie - wskazał, iż żądanie podwyższenia renty z tego tytułu nie zasługuje na uwzględnienie. Należy zgodzić się z takim stwierdzeniem. Sąd pierwszej instancji należycie uzasadnił taką decyzję posiłkując się opiniami biegłych i słusznie przyjął, iż strona powodowa nie zdołała wykazać jakoby zwiększyły się potrzeby powódki w sposób zaprezentowany w pozwie i w pismach rozszerzających pozew.

Jako usprawiedliwiona jawi się natomiast apelacja w zakresie w jakim skarżąca kwestionuje oddalenie powództwa o odsetki. Sąd pierwszej instancji przyjął bowiem, iż od kwot podwyższonej renty należą się odsetki od dnia sprecyzowania powództwa w tym zakresie, a właściwie od doręczenia tego rozszerzenia stronie pozwanej. Takie stanowisko w pewnym zakresie jest błędne pozwany bowiem pozostaje w zwłoce w zakresie żądania podwyższenia kwoty renty już od dnia zgłoszenia określonego żądania. Żądanie podwyższenia renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej zostało zgłoszone już w pozwie, a następnie w pismach rozszerzających powództwo. Przy czym jeżeli chodzi o rentę z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej to w pozwie zostało zgłoszone roszczenie o podwyższenie tej renty do kwoty po 500 zł miesięcznie w miejsce dotychczasowych po 393 zł miesięcznie, a następnie żądanie to zostało sprecyzowane na kwotę po 934 zł, a następnie na kwotę 1240 zł.

W takiej sytuacji pozwany pozostawał w zwłoce z zapłatą podwyższonej renty jedynie co do różnicy między kwotą 500 zł (żądaną pierwotnie), a kwotą 393 zł. Wniosek apelacji sprowadzał się do zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki odsetek od podwyższonych kwot za poszczególne lata przy czym za 2015r. w wysokości odsetek ustawowych, a poczynając od 2016r. w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. Zasadność żądania za 2015r. w zakresie odsetek została określona jako odsetki ustawowe od kwoty 321 zł (trzy miesiące po 107 zł) od dnia 15 listopada 2015r. oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 15 stycznia 2016r. od kwoty 107 zł. (wyrównanie renty za miesiąc grudzień 2015r.)

W pozostałym zakresie odsetki ustawowe za opóźnienie zostały zasądzone od kwot żądanego pierwotnie podwyższenia renty z tytułu utraconych dochodów. ($500\text{ zł} - 393\text{ zł} = 107\text{ zł} \times 12\text{ miesięcy} = 1248\text{ zł.}$) i tak za poszczególne lata aż do przejścia powódki na emeryturę w 2019r.

Co do pozostałych kwot podwyższenia (na skutek rozszerzenia powództwa Sąd ostatecznie za okres od września 2015r. do marca 2019r. zasądził kwoty wyższe niż pierwotnie żądane) Sąd mógł zasądzić odsetki dopiero od dnia 3 listopada 2021r. bowiem dopiero wtedy doręczone zostało stronie pozwanej pismo rozszerzające powództwo w tym zakresie. Skoro zatem pierwotnie powódka domagała się kwot nieco niższych to odsetki nie mogą być zasądzone od kwot wyższych których strona powodowa pierwotnie się nie domagała prowadziłoby to bowiem do naruszenia art. 481§ 1 k.p.c.

Od wyższej kwoty mogą być zasądzone odsetki ale jedynie od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pisma rozszerzającego pozew. Odsetki uzyskują samodzielny byt i mogą być dochodzone odrębnie skoro tak to nie można uznać, iż pozwany do chwili zgłoszenia roszczenia odsetkowego od kwot żądanego podwyższenia renty nie pozostawał w zwłoce.

Sąd I instancji oddalając powództwo o podwyższenie renty z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej za dalszy okres wskazał na okoliczność, iż powódka uzyskała wiek emerytalny w związku z czym żądanie takie jest całkowicie bezzasadne. Rozstrzygnięcie sądu w tym zakresie pomimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

W sprawie o podwyższenie renty to strona powodowa winna wykazać przesłanki do takiego podwyższenia nie można przy tym zakładać, iż powódka w dalszym ciągu pozostawałaby w zatrudnieniu pomimo uzyskania wieku emerytalnego jest to bowiem założenie hipotetyczne.

W orzecznictwie przyjmuje się, że w wypadku przejścia poszkodowanego na emeryturę lub rentę z ubezpieczenia społecznego, renta odszkodowawcza powinna uwzględniać ewentualną różnicę pomiędzy faktycznie uzyskiwanym z tego tytułu świadczeniem, a świadczeniem, które przypadłoby uprawnionemu z uwzględnieniem zarobków osiągniętych

w braku zdarzenia szkodzącego. (por. wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2014r. IV CSK 444/13 baza Legalis) Niemniej jednak to na stronie powodowej w takiej sytuacji spoczywa ciężar wykazania, iż emerytura uzyskiwana przez powódkę po uzyskaniu wieku emerytalnego jest niższa od tej jaką uzyskiwałaby powódka gdyby pracowała przez okres od dnia wypadku do chwili przejścia na emeryturę zgodnie ze swoimi kwalifikacjami. W niniejszej sprawie strona powodowa nie przejawiała odpowiedniej inicjatywy dowodowej w tym zakresie stąd też w ostatecznym rozrachunku pomimo błędnego uzasadnienia rozstrzygnięcie Sądu i tak odpowiada prawu nie tyle jako nie znajdujące podstaw ile jako nieudowodnione.

Reasumując na podstawie art. 386§ 1 k.p.c. należało orzec jak w pkt 1 wyroku.

Dalej idąca apelacja podlegała oddaleniu, a to na podstawie art. 385 k.p.c.

Z uwagi na trudną sytuację powódki, jej stan zdrowia oraz subiektywne przekonanie co do zasadności roszczenia na podstawie art. 102 k.p.c. należało nie obciążać powódki obowiązkiem zwrotu ma rzecz pozwanego kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Dariusz Mizera